

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ МИСТЕЦТВ ТА ХУДОЖНЬО-ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА МУЗИКОЗНАВСТВА, ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ
ПІДГОТОВКИ ТА ХОРЕОГРАФІЇ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**Українська народна пісня в системі національної культури
XX – початку XXI століття**

Студентки 2 курсу групи МБММз
Галузь знань 02 Культура і мистецтво
Спеціальності 025 Музичне мистецтво
Кравець Валентини
Науковий керівник — доктор пед. наук,
професор Мозгальова Н.Г.

Національна шкала _____

Кількість балів _____ оцінка ECTS _____

Голова комісії _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Члени комісії _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП

Розділ 1. ВСЕСВІТНЬО-КУЛЬТУРНЕ ЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ

1.1. Українська народна пісня: жанрово-стильовий аспект

1.2. Українські народні пісні літературного походження

Розділ 2. ОБРОБКИ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ ЯК СКЛАДОВА ПІСЕННОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

2.1. Особливості обробок народних пісень

2.2. Опрацювання українських народних пісень сучасними композиторами

Розділ 3 ВИХОВНЕ І ПІЗНАВАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ

3.1. Українська народна пісня в музично-естетичному вихованні школярів

3.2. Музичний фольклор у розвитку творчих здібностей школярів

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Одним із найбільш відомих і популярних жанрів музичного мистецтва є українська народна пісня. Вона є скарбницею людської духовності, що охоплює серце, розум, емоції і почуття. В ній відображується світогляд українського народу, його естетичні ідеали та морально-етичні цінності, багатовіковий досвід виховання молоді, адже підростаюче покоління це майбутнє нашої держави, для якого ми зобов'язані знаходити втрачені сторінки історії, зокрема пісенної. Це надасть молодому поколінню сили і наснаги, стане гарним порадником і дороговказом до звільненої, незалежної та соборної України.

Історичні аспекти української народної пісні розглянуто в роботах Ф. Гошовського, М. Драгоманова, Ф. Колесси, І. Франка та ін.. Жанровою класифікацією українських народних пісень займались В. Гнатюк, К. Квітка, Г. Сосенко, Г. Сокіл та ін.. Специфічні особливості кожного жанру розкрито в роботах С. Грици, А. Іваницького, А. Завальнюка, М. Ляшка та ін. Узагальнення щодо використання української народної пісні у вихованні молоді зроблено у працях філософів та істориків – М. Аркаса, М. Грушевського, М. Костомарова, І. Огієнка та ін.. Дане питання розглядали і представники мистецько-педагогічної галузі О. Ростовський, О. Олексюк, Л. Хлебнікова, О. Щолокова та ін.. Вони наголошували на тому, що джерела народної мудрості дають матеріал для творчого самовиявлення, навчання й виховання, а безпосереднє прилучення до народної пісні активізує можливості особистості у здобутті знань, збагачує емоції, почуття тощо.

Незважаючи на значний науковий доробок в галузі української народної пісні, вивчення особливостей функціонування української народної пісні в системі національної культури України ХХ – початку ХХІ століття залишається актуальним.

Об'єктом дослідження є українська народна пісня.

Предметом дослідження є функціонування української народної пісні в системі національної культури України ХХ – початку ХХІ століття.

Мета дослідження – здійснити аналіз феномену українська народна пісня в системі національної культури України ХХ – початку ХХІ століття.

Означена мета викликала необхідність вирішення наступних завдань:

1. Дослідити історію виникнення та розвитку української народної пісні.
2. Визначити жанрово-стильові особливості української народної пісні.
3. Окреслити характерні риси обробок народних пісень
4. Розкрити виховне і пізнавальне значення українських народних пісень.

Методологічною основою дослідження є загальнонаукові принципи систематизації та узагальнення досліджуваної проблеми. Методологічне підґрунтя дисертації складає принцип цілісного аналізу в застосуванні до української народної пісні. У роботі використано розробки українських дослідників, в яких аналізуються особливості виникнення, становлення і розвитку української народної пісні, розкриття її жанрово-стильових особливостей.

Теоретичну базу дослідження складають дослідження особливостей українського народної пісні - В. Гошовського, В. Головинського, М. Гордійчука, С. Грици, Ф. Колесси, К. Квітки, А. Іваницького, А.Завальнюка та ін.; роботи, присвячені дослідженню народної пісні як загальносвітового напрямку музичної культури - І. Земцовського, А. Кастальського, та ін.

В роботі використано методи:

- історичного аналізу – з метою пізнання духу епохи на розвиток української народної пісні;
- стильовий – з метою виявлення неповторності мислення композитора при обробці українських народних пісень;
- жанровий – націлений на виявлення особливостей колискових, історичних, обрядових та інших пісень;
- порівняльний – використаний як допоміжний метод при вивченні і зіставленні українських народних пісень різних жанрів.

Наукова новизна виконаного дослідження полягає у комплексному вивченні особливостей функціонування української народної пісні в системі національної культури України ХХ – початку ХХІ століття.

Практичне значення роботи зумовлене можливістю використання її матеріалів в музично-естетичному та духовно-патріотичному вихованні школярів.

Корисною робота може стати при розробці методичного забезпечення з питань музично-естетичного та духовно-патріотичного виховання школярів.

Апробація і впровадження результатів дослідження. Основні положення, рекомендації, результати дослідження доповідалися регіональній і факультетській наукових конференціях.

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертації знайшли відображення у 2 одноосібних публікаціях у матеріалах конференцій.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків списку використаних джерел (83 найменування).

ВИСНОВКИ

1. Одним із найбільш відомих і популярних жанрів музичного мистецтва є українська народна пісня. Народна пісня існує в багатьох регіональних варіантах і поступово видозмінюється. Вона відображає ментальність кожного народу, його звичаї, історичні події. Вона відрізняється характерним жанровим змістом, структурою, музичною мовою

2. У фольклористиці жанрова класифікація українських народних пісень є умовною, враховуючи міграцію деяких сюжетів, своєрідну модуляцію окремих мотивів з одного сюжету в інший (міжжанрова дифузія), що зустрічається досить часто. Українська народно-пісенна творчість ділиться на обрядову та необрядову, зі своїми жанровими групами.

3. Великого значення для популяризації українських народних пісень має їх обробка. Протягом багатьох років принципи хороших обробок еволюціонували. Розквіт жанру обробок народних пісень пов'язаний з іменем М. Лисенка. Його послідовниками в жанрі хороших обробок були В. Барвінський, О. Кошиць, М. Леонтович, С. Людкевич, К. Стеценко, Я. Степовий, М. Колесса.

4. В роботі розкрито виховне і патріотичне значення українських народних пісень. Значний внесок у розробку даного питання зробили українські вчені В. Дряпіка, О. Олексюк, О. Ростовський, Ю. Руденко, О. Смоляк, В. Сухомлинський та інші. Широке використання народної пісні в музично-естетичному вихованні школярів підвищує рівень їх музичного сприймання, яке стає більш осмисленим, емоційним, що виявляється в стійкій, постійній увазі дітей до уроку, в намаганні більше дізнатися про творчість різних композиторів, частіше слухати рідну музику.

Українська народна пісня є дієвим засобом формування патріотичних цінностей школярів є. В ній відбито найкращі риси та морально-патріотичні якості українця, засуджується усе негативне. В українській народній пісні знайшли своє відображення: почуття честі, свідомості, людської гідності, пошана до інших людей, високі людські чесноти, оптимізм, мужність. Тому дуже важливо відродити й впровадити в навчально-виховний процес кращі зразки патріотичної народнопісенної творчості.